

Hubbo-Näs

Särskild utredning etapp 2

Hubbo-Näs 1:1
Hubbo socken
Västmanland

Maud Emanuelson

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte och metod.....	3
Topografi	3
Fornlämningsmiljö.....	4
Undersökningsresultat.....	5
Rekommendationer.....	5
Referenser.....	6
Tekniska och administrativa uppgifter.....	6
Bilaga 1. Schakttabell.....	7

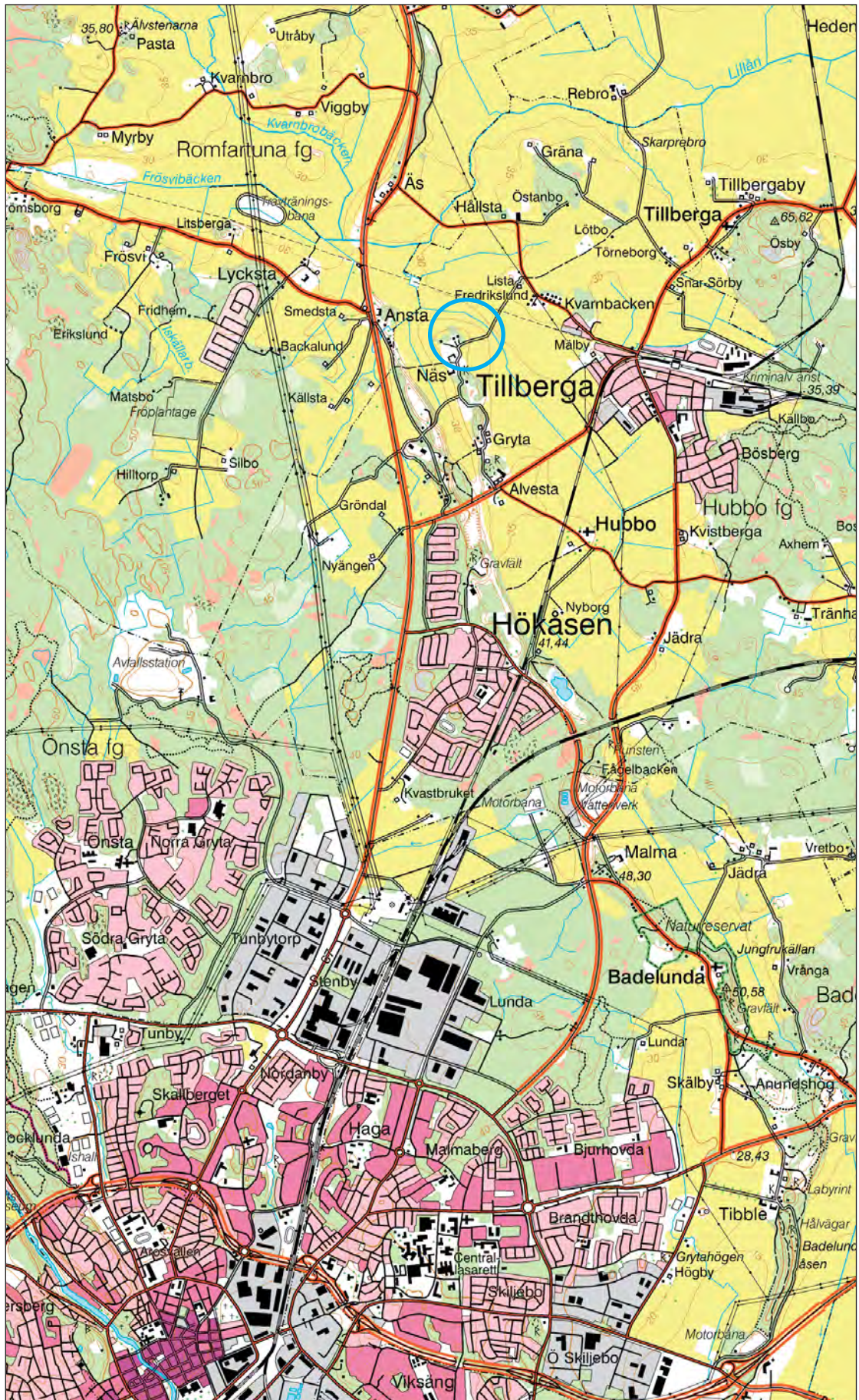
Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 57 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen 2007

Omslagsfoto: Grävmaskinist Kjell Bylund samt två av Näs gårds hästar.
Fotograferat från norr av Maud Emanuelsson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN-13: 978-91-85741-30-4

Figur 1. Utdrag ur den digitala fastighetskartan med undersökningsområdet markerat med en blå ring. Skala 1:50 000.

Inledning

Med anledning av att ett nytt ridhus med tillhörande ledningsdragnings är planerat inom Näs gård i Hubbo socken har Kulturmiljövård Mälardalen utfört en arkeologisk utredning etapp 2. Utredningen motiverades av närheten till flera fornlämningar, bland annat en gravhög (RAÄ 7) som ligger endast 30 meter från undersökningsområdet. Undersökningen beställdes av Länsstyrelsen i Västmanlands län, som även bekostade utredningen med medel ur anslag 28:25/2007 under ärendegrupp Fa3, Länsstyrelsens egenverksamhet. Fältarbetet genomfördes den 25 juni 2007 efter beslut av Länsstyrelsen (dnr 431-4041-07 daterat 13 juni 2007).

Syfte och metod

Syftet med utredningen var att klargöra om det inom undersökningsområdet fanns fornlämningar som ej var synliga ovan markytan.

Med hjälp av en larvbandsdriven grävmaskin upptogs cirka 250 löpmeter schakt fördelade på 34 sökschakt. Samtliga schakt var en skopbredd breda, det vill säga 1,10-1,25 meter. Längden varierade mellan 4,5 till 10 meter. I de fall då lager påträffades genomgrävdes dessa för att undersöka om anläggningar överlagrades. Schakten dokumenterades med beskrivning och ritades in för hand på en karta i skala 1:500, för att digitaliseras i efterhand. Efter önskan av fastighetsägaren återfylldes inte schakten efter genomförd undersökning.

Topografi

Näs gård är beläget norr om Hökåsen samt väster om Tillberga i Västerås kommun. Gården ligger på en nordsydlig flack åsrygg drygt 40 meter över havet. Åsryggen utgör en kort och tämligen flack utlöpare till Badelundaåsen. Landskapsbilden domineras dock av den odlade slättbygden. Omkringliggande åkermark ligger cirka 35 meter över havet och bryts upp av mindre skogsklädda impediment. Åsryggen består av sandig-moig morän, nedanför i åkermarken vidtar glacial lera. Norr om gården löper den nedlagda järnväg som tidigare förband Bergslagen med Stockholm, den så kallade SWB-banan. Undersökningsområdet låg i åkermark.

Figur 2. Översikt över Näs gård. Undersökningsområdet ligger intill skogsbrynet framför dungen centralt i bild. Fotograferat från öster av Maud Emanuelsson.

Fornlämningsmiljö

Hubbo socken ingår i det rika fornlämningsområdet kring Badelundaåsen. Ett flertal större gårdsgravfält från järnåldern är kända inom socknen, exempelvis vid Jädra och Kvistberga. På åsen vid Fågelbacken finns spår efter en 4000 år gammal bosättning (Lekberg 1997).

Inom den aktuella fastigheten finns flera fornlämningar i form av stensättningar (RAÄ 21:1 och 84:1-2), samt en hög (RAÄ 7:1). Dessutom finns några fornlämningsliknande lämningar som ser ut som stensättningar (RAÄ 8:1 och 84:3), ett fynd av en stenxyxa (RAÄ 95:1) samt en husgrund från historisk tid (RAÄ 185:1).

Figur 3. Fornlämningskarta i skala 1: 5 000. Utredningsområdet är markerat med en blå polygon och en blå linje.

Näs gård är känd från 1352 då nämndeman Magnus i Näs omnämns i samband med ett jordskifte (*Kulturbeskrivning i Västerås kommun* 1980, s. 29). Gården är upptagen i Västerås kommuns program för kulturminnesvård (*Västeråsbygden* 1987). Det är gårdens mangårdsbyggnad, mejeri, arbetarbostad samt magasin som är kulturhistoriskt intressanta som exempel på 1700-talets herrgårdsbebyggelse. Mangårdsbyggnaden med dess två flyglar innehar även fornlämningsnummer 22:1 i fornminnesregistret över Hubbo socken.

Undersökningsresultat

Undersökningsområdet uppgavs omfatta drygt 9 000 m² plöjd åkermark, nu använd som hagmark. Därtill kom cirka 50 m² för anslutande elledning. I praktiken hade dock undersökningsytan minskats till cirka 7 500 m². Resterande del var antingen omgrävd eller bestod av hage där hästar betade. Den anslutande elledningen hade även fått en ny sträckning i ett befintligt dike, varav merparten av undersökningsytan för denna bortföll. Sammanlagt undersöktes cirka 300 m² fördelade på 34 schakt vilket motsvarar 4% av den tillgängliga undersökningsytan. Inget av antikvariskt intresse framkom i något av dessa schakt. I fyra schakt (23-24 och 29-30) påträffades dock ett lager. Lagret bestod av mycket kompakt gråbrun lera med inslag av småsten, kolfragment samt klumpar av vad som troligtvis är järnutfällning. Som mest uppgick lagret till drygt 0,1 meter. Lagret bedömdes inte vara förhistoriskt.

Figur 4. Schaktkarta skala 1:2 000. Ej tillgängliga ytor är skrafferade.

Rekommendationer

Kulturmiljövård Mälardalen anser att det inte är nödvändigt med ytterligare antikvariska insatser inom det aktuella området. Det är dock Länsstyrelsen i Västmanlands län, Natur- och kulturmiljöenheten, som fattar beslut i frågan.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Digitala fornminnesregistret.

Digitala fastighetskartan.

Litteratur

Kulturbistorisk byggnadsinventering i Västerås kommun. Tillberga och Hubbo socknar. 1980. Västmanlands läns museum – Stadsbyggnadskontoret. Västerås.

Lekberg, P. (red) 1997. *Fågelbacken: ett fornlämningskomplex i östra Västmanland. Del 1. Lämningar från tidigneolitikum, mellanneolitikum och järnålder undersökta 1993: RAA 73, 147 och 158.* Tryckta rapporter från Arkeologikonsult AB, Nr 14. Upplands Väsby.

Västeråsbygden. Ett program för kulturminnesvård. Del 1: Beskrivning. Fornminnen och andra kulturlämningar. 1987. Västerås Kulturnämnds skriftserie Nr 16. Västerås.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM dnr:</i>	KM 07059
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-4041-07, 13 juni 2007
<i>Länsstyrelsens handläggare:</i>	Kerstin Fogelberg
<i>Undersökningsperiod:</i>	25 juni 2007
<i>Arkeologtimmar i fält:</i>	8 timmar
<i>Maskintimmar:</i>	8 timmar
<i>Exploateringsyta:</i>	Beräknad: drygt 9000 m ² Tillgänglig: cirka 7500 m ² Undersökt: cirka 300 m ²
<i>Personal:</i>	Maud Emanuelsson (projektledare)
<i>Belägenhet:</i>	Hubbo-Näs 1:1, Hubbo sn, Vs
<i>Ekonomisk karta:</i>	Skerike 11G3i
<i>Koordinatsystem:</i>	RT90 2,5 gon V
<i>Koordinater (mittpunkt):</i>	X 6619148 Y 1544285
<i>Inmätningmetod:</i>	Manuell
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Förvaras tills vidare hos KM

BILAGA

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Underlag
1	Åkermark i svag krönläge	8	0,35	-	Lera
2	Åkermark i svag krönläge	7	0,35	-	Lera
3	Åkermark i svag krönläge	7,5	0,35-0,65	-	Lera
4	Åkermark i svag krönläge	7,1	0,35	-	Sand/silt med järnutfällning
5	Åkermark i svag krönläge	9,5	0,3	-	Lera
6	Åkermark i svag krönläge	10	0,3	-	Lera
7	Åkermark i svag krönläge	4,5	0,3	-	Sandig lera
8	Åkermark i svag krönläge	7,2	0,3	-	Sandig lera
9	Åkermark i svag krönläge	6,5	0,3	-	Sandig lera
10	Åkermark i svag krönläge	7,5	0,3	-	Lera
11	Åkermark i svag krönläge	8,5	0,3	Dräneringsdike	Sandig lera
12	Åkermark i svag krönläge	9	0,3	-	Lera
13	Åkermark i svag krönläge	5,5	0,30	-	Lera
14	Åkermark i svag krönläge	7,5	0,35	-	Lera
15	Åkermark i svag krönläge	6	0,35	Dräneringsdike	Lera
16	Åkermark i svag krönläge	7,4	0,35	-	Lera
17	Åkermark i svag krönläge	9,6	0,35	-	Lera
18	Åkermark i svag krönläge	8	0,35	Kolstänk	Lera
19	Åkermark i svag krönläge	9	0,35	-	Lera
20	Åkermark i svag krönläge	6,5	0,3	-	Lera
21	Åkermark i svag krönläge	7,5	0,35	-	Lera
22	Åkermark i svag krönläge	8	0,35	-	Lera
23	Åkermark i svag krönläge	6,5	0,5	Lager	Lera
24	Åkermark i svag krönläge	6,2	0,5	Lager	Lera
25	Åkermark i svag krönläge	5,5	0,3	-	Lera
26	Åkermark i svag krönläge	5,7	0,3	Dräneringsdike	Lera
27	Åkermark i svag krönläge	10	0,35	-	Lera
28	Åkermark i svag krönläge	8,5	0,35	-	Lera
29	Åkermark i svag krönläge	6,5	0,5	Lager	Lera
30	Åkermark i svag krönläge	5	0,55	Lager	Lera
31	Åkermark i svag krönläge	6,5	0,4	-	Lera
32	Åkermark i svag krönläge	5	0,4	-	Lera
33	Åkermark i svag krönläge	9	0,3	-	Lera
34	Impediment	5	0,25-0,3	-	Mo/mjäla